

Anton Jamnik

Mednarodna konferenca krščanskih učiteljev - SIESC

Sveta maša ob začetku mednarodne konference - Homilija

1. Jezik Svetega Duha ustvarja občestvo

Dragi krščanski učitelji, iskrena hvala vam, da povezujete v eno družino, občestvo, kjer se nihče ne čuti izključenega, ampak je sprejet, potreben, deležen vaše pozornosti. Še naprej prisluhnite šepetanju Svetega Duha, Duhu ljubezni, ki človeka usposablja za jezik, ki si prizadeva graditi; ki odkriva v vsaki stvari tisto, kar je dobrega; ki se trudi za dialog in odprtost v vsej raznolikosti pogledov. Prizadevajte si za jezik, ki ima vizijo in trajnost, saj njegova utemeljenost presega zgolj človeške okvire; iščite jezik, ki zna poslušati, razumeti in se izogiba moraliziranja; jezik, ki se trudi odpuščati in začenjati znova. Jezik Svetega Duha ustvarja občestvo "enega srca in ene duše" (prim. Apd 4, 32).

Občestveni Duh je Bog med nami. V njem se izvrši zmaga nad ločitvijo človeka od človeka. Zatiranje človeka po človeku preneha. Konča se poniževanje človeka po človeku. Odstranjena je odtujitev človeka od človeka. Iz gospodarjev in sužnjev postanejo bratje... Kjer se zgodi kaj takšnega, tam nastopi nič manj kakor izkustvo Boga samega. Katerega Boga? Boga med nami, občestvenega Boga, Svetega Duha. Tako stopimo iz svoje osamelosti v skupno življenje. Naši strahovi pred drugimi in naše agresije, napadalnosti, postanejo smešne, saj je dovolj vsega za vse. Bog sam je tu za vse.

2. Učenje je veselo pričakovanje samega sebe

Danes, ko s to sveto mašo začenjamo mednarodno konferenco krščanskih učiteljev, bi rad poudaril misel iz intervjuja s Petrom Sloterdijkom za 14. številko McKinsey Wissen, ki je bila posvečena izobraževanju (Lernen ist Vorfreude auf sich selbst, Učenje je veselo pričakovanje samega sebe; 2009). Zapisane so ključne misli, ki naj bi nagovorile in klicale k razmišljanju pedagogov in vzgojiteljev na celotni vertikali šole in vzgoje, od vrtcev do univerz. Navajam krajšo misel iz intervjuja:

"Učitelji so ljudje, ki pogosto verjamejo, da je vselej bolje nekaj razložiti, kot nekaj storiti. Vse bolj jasno se namreč kaže, da jedru učenja s klasičnimi šolskimi sredstvi ne pridemo blizu. Ob tem pa vnašajo otroci, dijaki, študentje v učni proces svojo radovednost, svoje navdušenje, ta neprecenljivi medij veselega pričakovanja samih sebe. To veselo pričakovanje svojega lastnega naslednjega stadija je natančno tisto, kar se pričakuje in iz česar lahko izide 'učni libido' kot dejanski osebni in družbeni kapital. In didaktika, ki to spoštuje, ravna povsem drugače kot šola, v kateri pedagogi nastopajo z gesto: 'Se boste že še čudili, in jaz bom tisti, ki vam bo to pokazal.'"

Ali učitelji vedo, čemu danes izobražujejo in "za kaj" vzgajajo otroke, če jih sploh še vzgajajo? Je v sodobni šoli dovolj prostora za celega človeka ali le za njegove faktografske, družabne, internetne in kompetitivne odvode? V kakšnem razmerju je sodobna didaktika do izvirne človeške avtodidaktike? Je učenje "veselo pričakovanje samega sebe", svojih bodočih stanj,

sposobnosti, razgledov in odločitev, darov, presenečenj nepričakovanega, ali pa prej negativ vsega tega?

3. Srce govori srcu

Kako poiskati rešitev na ta vprašanja? Zelo poučen in čudovit zgled nam je pri tem John Henry Newman, ki ga je papež Benedikt XVI. ob svojem obisku v Veliki Britaniji razglasil za blaženega. Nič ne pomagajo naslovi, doktorati in druge reference, če učitelj, vzgojitelj ali profesor ni najprej tisti, ki je osebnost, ki se trudi živeti to, kar govori, ki izžareva najprej sam harmonijo bivanja, ki je najboljša "pedagoška metoda". Newman je to povedal naravnost na navdihnjen način. Njegova misel, ki je nastala v 19. stoletju, je vedno bolj aktualna in pomeni lepo izhodišče, da ob začetku šolskega leta te besede vzamemo zares in se vprašamo, koliko jih tudi živimo, koliko so zares naša "pedagogika"?

"Srce govori srcu" – "Cor ad cor loquitur" – ta izrek, ki je bil temeljno vodilo njegovega življenja, je Newman našel pri sv. Frančišku Saleškem in sicer v daljšem pismu, ki ga je svetnik leta 1604 pisal škofu v Bourgesu. Ko Frančišek razpravlja o pridiganju, med drugim zapiše: *"Naše besede naj bi prihajale bolj iz srca kakor z ustnic. Navsezadnje je srce tisto, ki govori srcu, usta govorijo le ušesom... Očetje iz starodavnosti in vsi, ki so obrodili sad, (...) so govorili od srca do srca, kot govorijo dobri očetje svojim otrokom. Osebe imajo vpliv na nas, glas nas omeči, pogled nas obvlada, dejanja nas vnamejo."*

Osebnost učitelja, vzgojitelja je vedno v središču vzgoje. Če nekdo nečesa nima, če tega, kar uči, sam ne živi, potem nima drugemu kaj dati, ne more v njem prebujati veselo pričakovanje samega sebe. Zato je Newman vedno poudarjal nenadomestljivo vlogo učitelja, njegovega pričevanja, njegove biti. Tako je razumel tudi vlogo tutorja v Oriel Collegu v Oxfordu.

"Resnica vstopa v duha učenca prek oči in ušes, prek čustev, domišljije in razuma". Noben šolski sistem ne more uspešno delovati brez osebnega vpliva učiteljev. *"Kjer je (osebni) vpliv, tam je življenje, kjer ga ni, tudi življenja ni. (...) Šolski sistem brez osebnega vpliva učiteljev na učence je kot polarni mraz in bo ustvaril zaledenelo, okamenelo in togo izobraževanje, nič drugega"*, je zapisal Newman.

Kardinalsko geslo "Srce govori srcu", ki si ga je Newman izbral, osvetljuje njegovo pojmovanje oznanjevanja, poučevanja in vzgoje. Spominja nas na pomen, ki ga je pripisoval prijateljem in skupnosti, prvenstvu osebnosti, poudarjanju celovitosti človeka. Srce govori srcu, božje srce človekovemu srcu – v učlovečenju božjega Sina in v zakramentalnem življenju Cerkve. Človekovo srce govori srcu drugih, ki iščejo vero, želijo ob šolanju bolj polno zaživeti, se veseliti samih sebe ali pa jih mučijo dvomi. Takšno srce je bilo tudi v Newmanovih prsih in je govorilo neštetim srcem v šolah in na univerzah v Oxfordu, Birminghamu, Dublinu in Rimu v njegovem času in z nevsiljivo močjo govori tudi ljudem našega časa. Se bomo ob tem vodilo vsi skupaj vsaj malo zamislili in se vprašali, ali samo o nečem govorimo, ali to tudi smo? Resnična pedagogika se začne v naših srcih, v žaru našega bivanja – to pa v otrocih, dijakih, študentih zares spodbuja cilj našega poučevanja in vzgoje, namreč da je "učenje veselo pričakovanje samega sebe"!

4. Učiti in vzgajati za evropski projekt demokracije

Uspeh evropskega projekta ni odvisen le od gospodarskega povezovanja ter znanstvenega in tehnološkega napredka, temveč tudi od sprejetja niza temeljnih pravic in vrednot, kot so človekovo dostojanstvo, človekove pravice, svoboda, nediskriminacija, skupno dobro, subsidiarnost, pravičnost, strpnost, vključenost, solidarnost in enakost ter verska svoboda, ki podpirajo demokracijo in zagotavljajo njeno pravilno delovanje.

Demokracija brez vrednot se zlahka spremeni v totalitarizem ali avtoritarizem. Današnje grožnje demokraciji v Evropi izvirajo iz erozije skupnih vrednot evropskega projekta. Kriza demokracije ali njen primanjkljaj sta posledica širše krize vrednot. Menim, da smo na volitvah v evropski parlament evropski državljani z odgovornostjo izrazili svojo zaskrbljenost in mnenje o tem, kako se vrednote uresničujejo v evropskem prostoru, ter odgovorno oddali svoj glas za spodbujanje višjih standardov vrednot, da bi okrepili demokracijo. Ta državljanska zavest participativne demokracije je zagotovilo in nadaljevanje Evrope kot skupnosti vrednot.

Vrednote, na katerih temelji demokracija, imajo krščanske korenine. Katoliška cerkev kot pomemben deležnik v evropski družbi ne more ostati ravnodušna do prihajajočega demokratičnega procesa, saj gre za dostojanstvo vsakega evropskega državljana, človekove pravice, pravičnost, solidarnost in subsidiarnost. Cerkev ceni demokratični sistem, saj zagotavlja udeležbo državljanov pri sprejemanju političnih odločitev, ki od tistih, ki jim vladajo, zahtevajo odgovornost za zaščito, varovanje in izvajanje vrednot, brez katerih bi bila pristna demokracija oslABLJENA.

Naj Sveti Duh navdihuje vse udeležence mednarodne konference, da bi znali pogumno in polni upanja odgovarjati na izzive sodobne družbe. Naj vas v teh dnevih še posebej navdihuje misel papeža Frančiška iz okrožnice *Vsi smo bratje*: »Človek je tako ustvarjen, da se lahko uresniči, razvije in doseže polnost le z iskreno daritvijo samega sebe. Prav tako ne more do dna spoznati lastne resnice, če se ne sreča z drugimi: 'Ne morem se uspešno pogovarjati s samim seboj, razen po merah, s katerimi se pogovarja z drugim.' Zato nihče ne more doživeti vrednosti življenja brez ljubezni do konkretnega sočloveka. V tem je skrivnost pristnega človeškega bivanja, kajti življenje je tam, kjer je družčina, skupnost, bratstvo; to življenje je močnejše od smrti, če je zakoreninjeno v resničnih poznanstvih in družčinah.«